

Lise Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of Vocational Burnout Levels of High School Teachers

Özkan Yetkin*

İstek Bulut**

Abdullah Bulut***

Makale Geliş Tarihi: 01.02.2023

Makale Kabul Tarihi: 04.03.2023

Özet

Araştırmanın amacı lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Çalışmanın evrenini 2022–2023 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde farklı türlerdeki liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni çok geniş olduğundan dolayı evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 500 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen ve Maslach'ın adıyla literatüre geçen ve 22 maddeden oluşan yedi dereceli likert tipi bir ölçek olan Maslach Tükenmişlik Envanteri kullanılmıştır. Veriler normallik testlerinde normal dağılım gösterdikleri için parametrik testlerden t testi ve Anova testi kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesi sonucunda erkek lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin yaşları ve mesleki kıdemleri arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte lise öğretmenlerinin haftalık girdikleri ders saat sayısı arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Lise öğretmenleri, Mesleki tükenmişlik, Stres, Çalışma.

* Hamidiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Erzurum, Türkiye, zknytkn@gmail.com,

** Hamidiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Erzurum, Türkiye, istekbulut@gmail.com

*** Çubuk Özel Eğitim Uygulama ve Özel Eğitim Meslek Okulu, Ankara, Türkiye, keremmiray4406@gmail.com

Investigation of Vocational Burnout Levels of High School Teachers

Abstract

The aim of the study is to examine the professional burnout levels of high school teachers in terms of different variables. This research was conducted using the relational screening model. The universe of the study consists of teachers working in different types of high schools in Erzurum in the 2022-2023 academic year. Since the universe of the research is very large, 500 teachers selected from the universe by simple random sampling method. The Maslach Burnout Inventory, a seven-point Likert-type scale consisting of 22 items developed by Maslach and Jackson (1981) and published in the literature under Maslach's name, was used as a data collection tool in the research. Since the data showed normal distribution in normality tests, *t* test and Anova test from parametric tests were used. As a result of the analysis of the data obtained from the research, it was determined that the occupational burnout levels of male high school teachers were higher than that of female teachers. In addition, it was determined that as the age and professional seniority of the teachers increased, the level of professional burnout also increased. On the other hand, it was determined that as the number of weekly lecture hours of high school teachers increased, their level of professional burnout increased.

Keywords: High school teachers, Professional burnout, Stress. Study.

1.Giriş

İnsanlar yaşantılarını devam ettirebilmek çalışmak zorundadırlar. Çalışma yaşamı insanların yaşam sürelerinin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Özellikle günümüzde teknolojideki ve ekonomik alandaki gelişmeler bireylerin hemen yer alanda kendisini hiç durmadan geliştirmeyi önemli kılmaktadır. Yaşamın kendisi sürekli koşuşturmayı ve bir şeylere yetismeyi kaçınılmaz hale getirmiştir. İnsanlar için iş ortamları stresin kaynağı ve taşıyıcısı haline gelmiştir. Yaşanan iş stresi, bireylerin özel hayatlarındaki zorluklar ve sorunlarla bir araya geldiğinde hem bireysel hem örgütsel anlamda ciddi problemler oluşturmaktadır (Işıkkhan, 2004; Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001).

Maslach tükenmişliği daha da sade olarak “iş gereği insanlarla yoğun bir ilişki içerisinde olan bireylerde görülen duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi” şeklinde tanımlamıştır (Ardıç ve Polatçı, 2008; Baltaş ve Baltaş, 2008). “Doktorlar, hemşireler, polisler, yöneticiler, diş hekimleri, otel çalışanları, çocuk bakıcıları, banka çalışanları, psikologlar, trafik görevlileri, satış sorumluları, akademisyenler, okul müdürleri ve öğretmenler bu meslek gruplarından bazılarıdır” (Sürgevil Dalkılıç, 2014). Öğretmenlik mesleği yoğun sosyal yaşantıların olduğu ve sürekli insanlarla etkileşim halinde olmayı gerektiren bir meslek olduğu için mesleki tükenmişlik sendromunun en yüksek olduğu meslek grupları arasında yer almaktadır. Öğretmenlerin yaşayacağı tükenmişlik sadece kendisini ve ailesini değil, aynı zamanda tüm toplumu etkileyecektir (Tunaboşlu, 2015). “Yapılan araştırmalarda öğrencilerin, davranış problemleri, yaşları, okula karşı ilgisizliği ve ebeveynlerin aşırı talepleri, yöneticiler tarafından desteklenmemeleri, tayin konusunda yaşadıkları sıkıntılar, bürokratik engeller öğretmenlerde tükenmişliğin ortaya çıkmasını etkileyen unsurlardan bazıları olarak tespit edilmiştir” (Erdemoğlu Şahin, 2007; Oruç, 2007, Gündüz, 2005; Kırılmaz, Çelen ve Sarp, 2003). “Bunun yanında tükenmişliğe neden olan örgütsel faktörler arasında; iş yükü, kontrol, ödüller, aidiyet, adalet ve değerler belirtilmiştir” (Maslach, Schaufeli ve Leiter, 2001). Öğretmenlerin mesleklerinin gereği olarak sürekli kendilerini yenileme ihtiyaçları, teknolojideki ve teknoloji kullanımında

yaşanan hızlı değişimlere ayak uydurmada yaşadıkları zorluklar, öğretmenlik mesleğine bakışta toplumdaki topluma değişen farklılıklar ve ön yargılar, öğretmenlerin yaşadıkları ekonomik zorluklar, onların streslerini artıran ve kendilerini mesleki anlamda tükenmiş olarak hissetmelerini sağlayan başlıca etkenler arasında sayılabilir. Öğretmenlik mesleği sadece kişinin kendisini ilgilendiren bir meslek olmaktan ziyade tüm toplumu ilgilendiren bir meslektir. Bu nedenle öğretmenlerin mesleki anlamda tükenmişlik düzeyleri toplumların geleceğini şekillendirmede yol gösterici olacaktır. Araştırmadan elde edilen sonuçların, lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin mevcut durumunu ortaya koyacağı düşüncesiyle önemli görülmektedir. Ayrıca konuyla ilgili literatüre kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

- 1) Liselerde görev yapan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre mesleki tükenmişlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 2) Yaş aralıklarına göre mesleki tükenmişlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 3) Mesleki kıdemlerine göre mesleki tükenmişlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 4) Çalıştıkları okul türüne göre mesleki tükenmişlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 5) Ortalama haftalık girdikleri ders saatlerine göre mesleki tükenmişlik ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı ilişki var mıdır?

2.Yöntem

2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. İlişkisel tarama araştırmaları, birden fazla değişken arasındaki ilişkinin, bu değişkenlere kesinlikle müdahale edilmeksizin incelendiği araştırmalardır (Karasar, 2016).

2.2.Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2022–2023 eğitim öğretim yılında Erzurum ilinde farklı türlerdeki liselerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni çok geniş olduğundan dolayı evrenden basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 500 öğretmen oluşturmaktadır. Basit rastgele örnekleme de denilen tesadüfi örneklemede, evrendeki öğelerin her olası birleşiminin, örneklem içinde yer alması için eşit bir ihtimali vardır (Mertens, 2014; Kerlinger & Lee, 1999).

2.3.Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak Maslach ve Jackson (1981) tarafından geliştirilen ve Maslach'ın adıyla literatüre geçen Tükenmişlik Envanteri yedi dereceli Likert tipi bir ölçek olan bu ölçme aracı toplam 22 maddeden oluşan Maslach Tükenmişlik Envanteri “duygusal tükenme”, “duyarsızlaşma” ve “kişisel başarı” olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır.

2.4.Verilerin Analizi

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama aracı Google Form olarak web 2.0 aracı ile Erzurum ilinde görev yapan 500 lise öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Doldurulan ölçeklerin kontrolleri yapılarak "SPSS 22,0 for Windows (Statistical Package for

Social Sciences)'' istatistik programına aktarılarak frekans, yüzde ve aritmetik ortalamalar hesaplanmıştır. Ölçek puanlarının normallik sınamasında "çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,96 ile -1,96 arasında değişmesi nedeniyle" ve "Kolmogorov-Smirnov" test istatistiği analizine göre değişkenlere verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçekten toplanan veriler normal dağılım gösterdiğinden parametrik testlerden "t testi, tek yönlü ANOVA testi ve çoklu karşılaştırmalarda hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek amacıyla Post Hoc testlerinden Tukey testi" kullanılmıştır. Tüm verilerin analizinde 0,05 değeri güven düzeyi olarak alınmıştır.

3.Bulgular

3.1.Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklere Yönelik Bulguları

Değişken	N	%
"Cinsiyet"		
"Kadın"	279	55,8
"Erkek"	221	44,2
"Yaş"		
"20-30 Yaş Arası"	54	10,8
"30-40 Yaş Arası"	210	42,0
"40-50 Yaş Arası"	162	32,4
"50-65 Yaş Arası"	74	14,8
"Mesleki Kıdem"		
"0-5 Yıl Arası"	56	11,2
"5-10 Yıl Arası"	165	33,0
"10-15 Yıl Arası"	54	10,8
"15-20 Yıl Arası"	75	15,0
"21 Yıl ve Üstü"	150	30,0
"Çalıştığı Okul Seviyesi"		
"Fen Lisesi"	20	4,0
"Anadolu Lisesi"	244	48,8
"Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi"	110	22,0
"İmam Hatip Lisesi"	102	20,4
"Sosyal Bilimler Lisesi"	24	4,8
Ortalama Haftalık Girdiğiniz Ders Saati		
"15 Saat ve Altı"	81	16,2
"16-20 Saat Arası"	134	26,8
"21-25 Saat Arası"	154	30,8
"26-30 Saat Arası"	103	20,6
"30 Saat Üstü"	28	5,6

Katılımcıların cinsiyet durumu incelendiğinde %55,8'i (n=279) kadın, %44,2'si (n=221) erkek öğretmendir. Araştırmaya katılanların %10,8'i (n=54) 20-30 yaş arası, %42'si (n=210) 30-40 yaş arasında, %32,4'ü (n=162) 40-50 yaş arası ve %14,8'i (n=74) 50-65 yaş

arasındadır. Katılımcıların mesleki kıdemleri, %11,2'si (n=56) 0 -5 yıl arası, %33'ü (n=165) 5-10 yıl arası, %10,8'i (n=54) 10-15 yıl arası, %15'i (n=75) 15-20 arası ve %30'u (n=150) 21 yıl ve üstündedir. Katılımcıların %4'ü (n=20) fen lisesinde, %48,8'i (n=244) Anadolu lisesinde, %22'si (n=110) mesleki ve teknik anadolu lisesinde, %20,4'ü (n=102) imam htip lisesinde ve %4,8'i (n=24) sosyal bilimler lisesinde görev yapmaktadır. Katılımcıların %16,2'si (n=81) 15 saat ve altı, %26,8'i (n=134) 16-20 saat arasında, %30,8'i (n=154) 21-25 saat arası, %20,6'sı (n=103) 26-30 saat arası ve %5,6'sı (n=28) 30 saat üstü ders girmektedir.

3.2. Ölçek Analizleri

Ölçme araçlarından elde edilen puan dağılımı normal dağılım gösterdiğinden, araştırmada parametrik testlerden Bağımlı ve Bağımsız Gruplar için t Testi ve Anova testi kullanılmıştır.

Tablo 2.

Lise Öğretmenlerinin Maslach Tükenmişlik Envanteri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımı

Alt Boyutlar	Min	Max	\bar{X}	SS
“Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”	1,00	4,89	2,601	,782
“Duyarsızlaşma Alt Ölçeği”	1,00	4,40	1,861	,660
“Kişisel Başarı Alt Ölçeği”	2,13	5,00	3,825	,534
“Maslach Tükenmişlik Envanteri”	2,18	4,32	2,878	,344

Tablo 2’de katılımcıların Maslach Tükenmişlik Envanteri ve alt ölçeklerinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalama, standart sapma değerleri, maximum ve minimum değerleri sunulmuştur.

Tablo 3.

Maslach Tükenmişlik Envanteri Maddelerine Göre Dağılım

Maddeler	\bar{X}	SS
S1 “İşimden soğuduğumu hissediyorum.”	2,524	1,084
S2 “İş günü sonunda kendimi tükenmiş hissediyorum.”	2,956	1,011
S3 “Sabah kalkıp, yeni bir iş gününe başlamak zorunda olduğum zaman, yorgunluk hissediyorum”	2,650	1,032
S4 “Hizmet verdiğim kişilerin, olaylarla ilgili neler hissettiğini çok kolay anlayabiliyorum.”	3,826	,788
S5 “Hizmet verdiğim bazı kişilere karşı soğuk ve ilgisiz davrandığımı hissediyorum.”	2,176	,922
S6 “Gün boyu insanlarla birlikte çalışmak, beni gerçekten geriyor.”	2,348	,942
S7 “Hizmet verdiğim kişilerin sorunlarını çok etkili bir şekilde ele alıyorum.”	3,820	,724
S8 “İşimden dolayı tükendiğimi hissediyorum.”	2,462	1,102

S9	“Yaptığım iş ile başkalarının hayatını olumlu etkilediğimi düşünüyorum.”	4,022	,773
S10	“Bu işe girdiğimden beri, insanlara karşı daha duyarsız oldum.”	1,596	,833
S11	“Bu işin, beni duygusal olarak körelttiğinden endişe ediyorum.”	1,936	1,040
S12	“Kendimi çok enerjik hissediyorum.”	3,534	,898
S13	“İşimin beni kısıtladığını düşünüyorum.”	2,294	1,090
S14	“İş yerinde çok yoğun çalıştığımı düşünüyorum.”	3,198	1,126
S15	“Hizmet verdiğim bazı kişilere ne olup ne olmadığı beni gerçekten ilgilendirmiyor.”	1,702	,904
S16	“İnsanlarla doğrudan birlikte çalışmak bende çok fazla stres yaratıyor.”	2,380	,986
S17	“Hizmet verdiğim kişilerle birlikte, kolaylıkla rahat bir ortam oluşturabiliyorum.”	3,924	,789
S18	“Hizmet verdiğim kişilerle yakından ilgilendikten sonra kendimi canlanmış hissedirim”.	3,966	,796
S19	“İşimde birçok önemli şey yaptım.”	3,924	,720
S20	“Sabrımın tükendiğini hissediyorum.”	2,600	,962
S21	“İçimde, duygusal sorunlara soğukkanlılıkla yaklaşırım.”	3,584	,894
S22	“Hizmet verdiğim kişilerin, bazı sorunları yüzünden, beni suçladıklarını hissediyorum”.	1,898	,908

Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Maslach Tükenmişlik Envanteri madde puan ortalamaları Tablo 3 de verilmiştir. Ölçeğin soruları arasında yer alan “Yaptığım iş ile başkalarının hayatını olumlu etkilediğimi düşünüyorum.” ifadesi 4,022 puan ile en yüksek madde puan ortalamasına sahiptir. “Bu işe girdiğimden beri, insanlara karşı daha duyarsız oldum.” ifadesinin ise 1,596 puan ile en düşük madde puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Cinsiyete göre Öğretmenlerin Maslach Tükenmişlik Envanterinden ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için t testi sonuçları

		n	\bar{X}	Ss	t	p
“Maslach Tükenmişlik Envanteri”	Kadın	279	2,811	,323	-	,000*
	Erkek	221	2,962	,353	4,986	
“Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”	Kadın	279	2,542	,739	-	,000*
	Erkek	221	2,675	,828	1,884	
“Duyarsızlaşma Alt Ölçeği”	Kadın	279	1,767	,619	-	,000*
	Erkek	221	1,980	,691	3,615	

	“40-50 Yaş Arası”	162	1,819	,627		Yaş Arası (40-50)
	“50-65 Yaş Arası”	74	1,961	,619		Yaş Arası -(50-65)
“Kişisel Başarı Alt Ölçeği”	“20-30 Yaş Arası”	54	3,671	,549		Yaş Arası -(20-30)
	“30-40 Yaş Arası”	210	3,715	,566		Yaş Arası -(40-50)
	“40-50 Yaş Arası”	162	3,915	,443		Yaş Arası (20-30)
	“50-65 Yaş Arası”				11,000	Yaş Arası -(50-65)
		74	4,050	,504		Yaş Arası (30-40)
						Yaş Arası -(50-65)
						Yaş Arası

*p≤,05

Yukarıdaki tabloda lise öğretmenlerinin yaş seviyelerine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve ölçeğin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 5'e bakıldığında, duygusal tükenme alt ölçeğinde 20-30 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=2,740$), 30-40 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=2,713$), 40-50 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=2,502$), 50-65 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=2,399$), duyarsızlaşma alt ölçeğinde, 20-30 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=1,718$), 30-40 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=1,961$), 40-50 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=1,819$), 50-65 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=1,773$), kişisel başarı alt ölçeğinde, 20-30 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,671$), 30-40 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,715$), 40-50 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,915$), 50-65 Yaş Arası öğretmenlerin ($\bar{X}=4,050$) aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Maslach Tükenmişlik envanterinde puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Anlamlı farklılığın kaynağını test etmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü duygusal tükenme ve duyarsızlaşma ölçeklerinde (30-40 Yaş Arası) -(50-65 Yaş Arası) ve (40-50 Yaş Arası) -(50-65 Yaş Arası) yönünde bulunmuştur. Kişisel başarı alt ölçeğinde ise farkın yönü (20-30 Yaş Arası) -(40-50 Yaş Arası), (20-30 Yaş Arası) -(50-65 Yaş Arası) ve (30-40 Yaş Arası) -(50-65 Yaş Arası) yönünde bulunmuştur.

Tablo 6.

Mesleki kıdem değişkenine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut		n	\bar{X}	Ss	f	p	Anlamlı Fark
“Maslach Tükenmişlik Envanteri”	“0-5 Yıl Arası”	56	2,847	,303			
	“5-10 Yıl Arası”	165	2,857	,319			
	“10-15 Yıl Arası”	54	2,919	,434			
	“15-20 Yıl Arası”	75	2,903	,363			
	“21 Yıl ve Üstü”	150	2,885	,343			
“Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”	“0-5 Yıl Arası”	56	2,650	,759	2,129	,076	
	“5-10 Yıl Arası”	165	2,635	,766			
	“10-15 Yıl Arası”	54	2,761	,944			
	“15-20 Yıl Arası”	75	2,665	,715			
	“21 Yıl ve Üstü”	150	2,456	,763			
“Duyarsızlaşma Alt Ölçeği”	“0-5 Yıl Arası”	56	1,628	,538	2,308	,067	
	“5-10 Yıl Arası”	165	1,907	,645			
	“10-15 Yıl Arası”	54	1,918	,798			
	“15-20 Yıl Arası”	75	1,930	,701			
	“21 Yıl ve Üstü”	150	1,842	,628			
“Kişisel Başarı Alt Ölçeği”	“0-5 Yıl Arası”	56	3,830	,605	8,339	,000	(5-10 Yıl Arası) -(20 Yıl Üstü) (10-15 Yıl Arası) -(
	“5-10 Yıl Arası”	165	3,700	,511			
	“10-15 Yıl Arası”	54	3,722	,561			
	“15-20 Yıl Arası”	75	3,778	,427			

“21 Yıl ve Üstü”	150	4,020	,518	20 Yıl Üstü) (15-20 Yıl Arası)-(20 Yıl Üstü)
------------------	-----	-------	------	---

*p≤,05

Yukarıdaki tabloda mesleki kıdem seviyelerine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri, ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 6’ya bakıldığında, kişisel başarı alt ölçeği, 0-5 yıl arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,830$), 5-10 yıl arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,700$), 10-15 yıl arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,722$), 15-20 yıl arası öğretmenlerin ($\bar{X}=3,722$), 21 yıl ve üstü yıl arası öğretmenlerin ($\bar{X}=4,020$) aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Maslach Tükenmişlik Envanteri, Duygusal Tükenme Alt Ölçeği ve duyarsızlaşma alt ölçekleri puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Anlamlı farklılığın kaynağını test etmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Kişisel başarı alt ölçeğinde farklılığın yönü (5-10 Yıl Arası)-(20 Yıl Üstü), (10-15 Yıl Arası)-(20 Yıl Üstü) ve (15-20 Yıl Arası)-(20 Yıl Üstü) yönünde bulunmuştur.

Tablo 7.

Okul türü değişkenine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut		n	\bar{X}	Ss	f	p	Anlamlı Fark
“Maslach Tükenmişlik Envanteri”	“Fen Lisesi”	20	2,745	,292	1,216	,303	
	“Anadolu Lisesi”	244	2,875	,332			
	“Mesleki ve Teknik”	110	2,887	,352			
	“Anadolu Lisesi”	102	2,913	,369			
	“İmam Hatip Lisesi”	24	2,818	,355			
“Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”	“Fen Lisesi”	20	2,000	,652	3,945	,004	(Fen L.)-(Anadolu L.)
	“Anadolu Lisesi”	244	2,637	,727			
	“Mesleki ve Teknik”	110	2,666	,831			

	Anadolu Lisesi”					(Fen L.)- (İHL)
	“İmam Hatip Lisesi”	102	2,618	,822		
	“Sosyal Bilimler Lisesi”	24	2,361	,827		
“Duyarsızlaşma Alt Ölçeği”	“Fen Lisesi”	20	1,680	,495		
	“Anadolu Lisesi”	244	1,873	,654		
	“Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi”	110	1,858	,708	1,652	,160
	“İmam Hatip Lisesi”	102	1,933	,669		
	“Sosyal Bilimler Lisesi”	24	1,600	,507		
“Kişisel Başarı Alt Ölçeği”	“Fen Lisesi”	20	4,250	,388		(Anadolu L.)- (Fen L.)
	“Anadolu Lisesi”	244	3,770	,541		
	“Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi”	110	3,779	,554	5,834	,000
	“İmam Hatip Lisesi”	102	3,857	,496		(İHL)- (Fen L.)
	“Sosyal Bilimler Lisesi”	24	4,093	,383		(Anadolu L.)- (SBL)

*p≤,05

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin çalıştığı okul türüne göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 7’ e bakıldığında, Duygusal Tükenme Alt Ölçeği Fen Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =2,000), Anadolu Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =2,637), mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =2,666), İmam Hatip Lisesi Öğretmenlerinin (\bar{X} =2,618), Sosyal Bilimler Lisesi Öğretmenlerinin (\bar{X} =2,361), Kişisel Başarı Alt Ölçeği Fen Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =4,250), Anadolu Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =3,770), Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenlerinin (\bar{X} =3,779), İmam Hatip

Lisesi Öğretmenlerinin ($\bar{X}=3,857$), Sosyal Bilimler Lisesi Öğretmenlerinin ($\bar{X}=4,093$), aldıkları puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Maslach Tükenmişlik Envanteri, ve duyarsızlaşma alt ölçeği puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Anlamlı farklılığın kaynağını test etmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın yönü duygusal tükenme alt ölçeğinde (Fen L.)-(Anadolu L.), (Fen L.)-(MTAL.) ve (Fen L.)-(İHL) yönünde, kişisel başarı alt ölçeğinde ise (Anadolu L.)- (Fen L.), (MTAL.)-(Fen L.), (İHL)- (Fen L.) ve (Anadolu L.)- (SBL) yönünde bulunmuştur.

Tablo 8.

Ortalama haftalık girdikleri ders saati değişkenine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanlara İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut		n	\bar{X}	Ss	f	p	Anlamlı Fark
"Maslach Tükenmişlik Envanteri"	"15 Saat ve Altı"	81	3,022	,389	13,691	,000	(16-20 Saat Arası)-
	"16-20 Saat Arası"	134	2,713	,311			(21-25 Saat Arası)
	"21-25 Saat Arası"	154	2,892	,321			(16-20 Saat Arası)-
	"26-30 Saat Arası"	103	2,951	,319			(26-30 Saat Arası)
	"30 Saat Üstü"	28	2,899	,285			
"Duygusal Tükenme Alt Ölçeği"	"15 Saat ve Altı"	81	2,725	,856	7,557	,000	(16-20 Saat Arası)-
	"16-20 Saat Arası"	134	2,318	,732			(21-25 Saat Arası)
	"21-25 Saat Arası"	154	2,658	,756			(16-20 Saat Arası)-
	"26-30 Saat Arası"	103	2,816	,737			(26-30 Saat Arası)
	"30 Saat Üstü"	28	2,492	,739			
"Duyarsızlaşma Alt Ölçeği"	"15 Saat ve Altı"	81	2,039	,656	4,616	,001	(16-20 Saat

	“16-20 Saat Arası”	134	1,686	,578			Arası)- (21-25 Saat Arası) (16-20 Saat Arası)- (26-30 Saat Arası)
	“21-25 Saat Arası”	154	1,903	,694			
	“26-30 Saat Arası”	103	1,922	,665			
	“30 Saat Üstü”	28	1,728	,660			
“Kişisel Başarı Alt Ölçeği”	“15 Saat ve Altı”	81	3,970	,513	4,308	,002	(21-25 Saat Arası)- (30 Saat Üstü) (26-30 Saat Arası)- (30 Saat Üstü)
	“16-20 Saat Arası”	134	3,800	,531			
	“21-25 Saat Arası”	154	3,774	,522			
	“26-30 Saat Arası”	103	3,746	,530			
	“30 Saat Üstü”	28	4,089	,559			

* $p \leq ,05$

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin çalıştığı okul seviyesine göre Maslach Tükenmişlik Envanteri ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Tablo 8’e bakıldığında, Maslach Tükenmişlik Envanteri, 15 Saat ve Altı ($\bar{X}=3,022$), 16-20 Saat Arası ($\bar{X}=2,713$), 21-25 Saat Arası ($\bar{X}=2,892$), 26-30 Saat Arası ($\bar{X}=2,951$), 30 Saat ve Üstü ($\bar{X}=2,899$), Duygusal Tükenme Alt Ölçeği, 15 Saat ve Altı ($\bar{X}=2,725$), 16-20 Saat Arası ($\bar{X}=2,318$), 21-25 Saat Arası ($\bar{X}=2,658$), 26-30 Saat Arası ($\bar{X}=2,816$), 30 Saat ve Üstü ($\bar{X}=2,492$), Duyarsızlaşma Alt Ölçeği, 15 Saat ve Altı ($\bar{X}=2,039$), 16-20 Saat Arası ($\bar{X}=1,686$), 21-25 Saat Arası ($\bar{X}=1,903$), 26-30 Saat Arası ($\bar{X}=1,922$), 30 Saat ve Üstü ($\bar{X}=1,728$), Kişisel Başarı Alt Ölçeği 15 Saat ve Altı ($\bar{X}=3,970$), 16-20 Saat Arası ($\bar{X}=3,800$), 21-25 Saat Arası ($\bar{X}=3,774$), 26-30 Saat Arası ($\bar{X}=3,746$), 30 Saat ve Üstü ($\bar{X}=2,492$), puanların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın kaynağını test etmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Maslach Tükenmişlik

Envanteri, duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt ölçeklerinde farklılığın yönü (16-20 Saat Arası)- (21-25 Saat Arası) ve (16-20 Saat Arası)- (26-30 Saat Arası) yönünde bulunmuştur. Kişisel başarı alt ölçeğinde ise farklılığın yönü (21-25 Saat Arası)- (30 Saat Üstü) ve (26-30 Saat Arası)- (30 Saat Üstü) yönünde bulunmuştur.

4.Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgular analiz edildiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan lise öğretmenlerin kişisel bilgi formundan elde edilen bulgular analiz edildiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu (%55,8) kadın öğretmenlerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu 30-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin oluşturduğu belirlenmiştir. Öte yandan araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir bölümünün mesleki anlamda 5-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip oldukları anlaşılmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin çoğunun Anadolu lisesinde çalıştıkları ve haftada ortalama 21-25 saat aralığında derse girdikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan lise öğretmenlerinin Maslach Tükenmişlik Envanteri madde puan ortalamalarına göre ölçeğin soruları arasında yer alan “Yaptığım iş ile başkalarının hayatını olumlu etkilediğimi düşünüyorum.” ifadesi 4,022 puan ile en yüksek madde puan ortalamasına sahiptir. “Bu işe girdiğimden beri, insanlara karşı daha duyarsız oldum.” ifadesinin ise 1,596 puan ile en düşük madde puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuca göre lise öğretmenlerin öğretmenlik mesleğini başkalarının hayatına yön veren bir meslek olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Lise öğretmenlerinin cinsiyete göre “Maslach Tükenmişlik Envanterinden” ve alt ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin bağımsız gruplar için t testi sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca erkek öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarından “Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”; “Duyarsızlaşma Alt Ölçeği” ve “Kişisel Başarı Alt Ölçeği” aldıkları puan ortalamalarının farklılıklarına göre kadın öğretmenlerden mesleki tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bazı araştırmalarda “*cinsiyete göre öğretmen tükenmişliğinde anlamlı farklılığın olduğu*” sonucuna ulaşılırken (Filiz, 2014; Seferoğlu, Yıldız, & Yücel, 2014; Sezer, 2012) bazı araştırmalarda ise (Hu, 2017; İkiz, 2010; Sezgin & Kılınç, 2012) “*cinsiyete göre öğretmen tükenmişliğinde anlamlı farklılığın olmadığı*” tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre lise öğretmenlerinin yaşları arttıkça Maslach Tükenmişlik Envanterinden aldıkları puan ortalamalarına göre mesleki tükenmişlik düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca lise öğretmenlerinin yaşları arttıkça Maslach Tükenmişlik Envanterinin alt boyutlarından “Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”; “Duyarsızlaşma Alt Ölçeği” ve “Kişisel Başarı Alt Ölçeği” aldıkları puan ortalamalarına göre de mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde bu araştırmadan elde edilen bu sonucu destekleyen öğretmenlerin yaşları ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu gösteren benzer araştırma sonuçlarına da ulaşılmıştır (Sucuoğlu, Kuloğlu-Aksaz 1996, Tuğrul ve Çelik 2002).

Mesleki kıdem değişkenine göre lise öğretmenlerinin Maslach Tükenmişlik Envanterinden aldıkları puanların ortalamalarına göre mesleki kıdemi 21 yıl ve üstü öğretmenlerin mesleki tükenmişliklerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlgili literatür

incelendiğinde öğretmen tükenmişliğini hizmet süresi değişkeni açısından ele alan araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir (Çelik & Yılmaz, 2015 Başol & Altay, 2009; Kayabaşı, 2008).

Lise öğretmenlerinin çalıştıkları okul türüne göre Maslach Tükenmişlik Envanterinin alt boyutlarından olan “Duygusal Tükenme Alt Ölçeği” aldıkları puanların Fen lisesinde çalışan öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuçtan hareketle fen lisesinde çalışan öğretmenlerin duygusal tükenmişlik düzeylerinin diğer lise türlerinde çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

İlgili literatür incelendiğinde bu araştırmadan elde edilen öğretmenlerin çalıştığı okul tür ve kademelerinin mesleki tükenmişlik düzeylerini etkilediğine yönelik benzer araştırma sonuçlarına da rastlanılmıştır. Gökbulut ve Dindaş (2022)’de yaptıkları araştırmalarında “*lise öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ortaokul öğretmenlerinden, ortaokul öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin de ilkökul öğretmenlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür*”. Öte yandan Polat (2019) yapmış olduğu çalışmada “*okul kademelerine göre öğretmenler arasında mesleki tükenmişlik düzeylerinde bir farklılaşma olmadığı*” sonucuna ulaşmıştır.

Son olarak lise öğretmenlerinin ortalama haftalık girdikleri ders saati değişkenine göre Maslach Tükenmişlik Envanterinden aldıkları puanlara göre haftalık girdikleri ders saat sayısı arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca lise öğretmenlerinin Maslach Tükenmişlik Envanterinin alt boyutlarından “Duygusal Tükenme Alt Ölçeği”; “Duyarsızlaşma Alt Ölçeği” ve “Kişisel Başarı Alt Ölçeği” aldıkları puan ortalamalarına göre de haftalık girdikleri ders saati arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlara dayanarak şu önerilere yer verilebilir.

- Erkek öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin kadın öğretmenlere göre daha yüksek olmasına neden olan etkenlerin neler olduğu bu konuda nitel olarak yapılacak araştırmalarla incelenebilir.
- Lise öğretmenlerin yaşları ve mesleki kıdemleri arttıkça onlara kendilerini mesleki anlamda tükenmiş olarak hissetmelerini önleyecek çalışma planlamaları ve düzenlemeleri yapılması faydalı olabilir.
- Öğretmenlerin haftalık ders yükü arttıkça mesleki tükenmişlik düzeylerinin arttığı sonucu göz önünde bulundurularak, öğretmenlerin haftalık ders yükünün ona göre planlanması daha doğru bir yaklaşım olabilir.

5.Kaynakça / Reference

- Baltaş, Z. ve Baltaş, A (2008). *Stres ve Başa Çıkma Yolları*. (24. Baskı). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Başol, G., & Altay, M. (2009). Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 58(58), 191- 216.
- Çelik, M., & Yılmaz, K. (2015). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 93-122.
- Erdemoğlu Şahin, D. (2007). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Filiz, Z. (2014). Öğretmenlerin iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-172.
- Gökbulut, B. & Dındaş, S. (2022). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik ve teknostres düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 13(47), 42- 59.
- Gündüz,B. (2005). İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1) 1, 152-166.
- Hu, Y. (2017). *The relationship between job burnout of kindergarten teachers in shanghai and their personality traits* (Unpublished doctoral dissertation). University of the Pacific, California.
- Işıkkhan, V. (2004). *Çalışma Hayatında Stres ve Başa Çıkma Yolları*. Ankara: Sandal Yayınları.
- İkiz, F. E. (2010). Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 25-43.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 191-212.
- Kerlinger, F. N. & Lee, H. B. (1999). *Foundations Of Behavioral Research*. New York: Harcourt College Publishers.
- Kırılmaz, A. Y.; Çelen, Ü. & Sarp, N. (2003). İlköğretimde çalışan bir öğretmen grubunda “Tükenmişlik Durumu” araştırması. *İlköğretim On-Line*, 2(1), 2-9.
- Maslach, C. & Jackson, S.E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.
- Maslach, C., Schaufeli, W. & Leiter, M.P. (2001). Job burnout, *Annual Review of Psychology*.
- Mertens, D. M. (2014). *Research And Evaluation in Education And Psychology: Integrating Diversity With Quantitative, Qualitative, And Mixed Methods*. New York: Sage.

- Oruç, S. (2007). *Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi (Adana Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi.
- Polat, D. (2019). *Öğretmenlerin yılmazlık düzeyleri ile iş doyumunu, mesleki tükenmişlik, örgütsel bağlılık düzeyleri ve örgüt iklimi algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi.
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (2001). *Örgütsel Psikoloji*. Bursa: Ezgi Kitabevi
- Seferoğlu, S. S., Yıldız, H., & Yücel, Ü. A. (2014). Öğretmenlerde tükenmişlik: Tükenmişliğin göstergeleri ve bu göstergelerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 348-364.
- Sezer, F. (2012). Examining of teacher burnout level in terms of some variables. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(3), 617-631.
- Sezgin, F., & Kılınc, A. Ç. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 103-127.
- Sucuoğlu, B. & Kuloğlu-Aksaz, N. (1996). Özürlü Çocuklarla Çalışan Öğretmenlerde Tükenmişliğin Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10, 36. 44-60.
- Sürgevil Dalkılıç, O. (2014). *Çalışma hayatında tükenmişlik sendromu tükenmişlikle mücadele teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tuğrul, B. & Çelik, E. (2002). Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 12.
- Tunaboşlu, M. (2015). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAYBURT ÜNİVERSİTESİ İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ DERGİSİ-BÜTOBİD YAYIN VE YAZIM İLKELERİ

Yayın İlkeleri

Bayburt Üniversitesi İnsan ve toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, Mart ve Eylül olmak üzere yılda iki kez yayımlanan bilimsel ve hakemli bir fakülte yayınıdır. Derginin yayım dili Türkçe ve İngilizce'dir. Dergiye gönderilen yazılar başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak amacıyla gönderilmemiş olmalıdır. Türkçe makalelerde İngilizce öz ve genişletilmiş İngilizce özet, İngilizce makalelerde ise Türkçe öz ve genişletilmiş Türkçe özet yer almalıdır. Dergiye gönderilen yazılar öncelikle editör tarafından ön incelemeye alınır sonrasında editörler grubunun ve yayım kurulunun görüşleri alınarak, ilgili yazının konusunda uzman hakemlere gönderilir. Hakemlerin de olumlu görüş vermesi ve yayım kurulunun olumlu görüş belirtmesi durumunda makale, editör ve yayım kurulunun belirlediği sayıda yayımlanır. Hakemlerin olumsuz görüş belirtmesi durumunda makale, reddedilir. Dergimize gönderilen yazılar için editör ve hakem raporlarında belirtilen düzeltmeler yapılması için makale sorumlu yazarına gönderilir. Düzeltmeler yapıldıktan sonra eğer hakem makaleyi tekrar görmek istiyorsa hakeme makale terkar gönderilir. Hakemin düzeltmeler yeterli bulması durumunda editör makalenin yayımlanması konusunda karar verir. Şayet hakem düzeltme istemiş ancak düzeltmelerden sonra makalenin tekrar görmek istemediğini belirtmişse, ilgili düzeltmeler editör tarafından kontrol edilir ve bir karar varılır. Yayımlanan makalelerinin bütün yayım hakları Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi (BÜTOBİD)'e aittir. Burada belirtilmeyen hususlarda karar verme yetkisi Editör ve Yayım Kurulu'na aittir. Yayım ve yazım ilkelerine uymayan yazılar değerlendirmeye alınmadan reddedilir.

Yazım İlkeleri

Yazım ilkelerinde Apa ve Klasik sistem, Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi (BÜTOBİD) tarafından kabul edilmektedir.

Makale anlatımında aşağıdaki kurallar dikkate alınmalıdır.

Makale yazımında, okuyucunun, çalışmanın her aşamasını anlama ve değerlendirmesine imkân tanıyacak bir anlatım ve plana uyulmalıdır. Anlatım olabildiğince sade, anlaşılabilir, öz ve kısa olmalıdır. Gereksiz tekrarlardan, desteklenmemiş ifadelerden ve konu ile doğrudan ilişkisi olmayan açıklamalardan kaçınılmalıdır.

Yazımda çok genel ifadeler kullanılmamalıdır. Yargı veya kesinlik içeren ifadeler mutlaka verilere/ referanslara dayandırılmalıdır. Ele alınan konu veya problemin mevcut literatürdeki yeri, amaçları açıklama ve destekleme bağlamında sunulmalıdır. Problem ile seçilen araştırma yöntemi arasında bağ kurulmalıdır. Probleme, araştırmacı/araştırmacıların hangi kuramsal/kavramsal açıdan yaklaştıkları gerekçeleri ile birlikte belirtilmelidir. Kullanılan araştırma yönteminin seçilme gerekçesi açıklanmalıdır. Bütün veri toplama araçlarının geçerliliği ve güvenilirliği belirtilmelidir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler bir bütünlük içinde sunulmalıdır. Sadece elde edilen verilere dayanan sonuçlar sunulmalıdır. Sonuçların yorumları, varsa literatürdeki diğer kaynaklarla değerlendirilmelidir.

Makale biçimlendirilirken aşağıdaki kurallar dikkate alınmalıdır.

Çalışmanın ilk sayfasında yazar(lar)ın ad ve soyadları ile sayfanın alt bilgi bölümünde kurum bilgileri ve e-posta adresleri yer almalıdır. Makale için gerekli ayarlar şu şekildedir:

Sayfa düzeni: Özel sayfa boyutları, Genişlik:21, Yükseklik, 29.7 cm Kenar boşlukları: Üst veAlt: 5 cm, Sol ve Sağ: 4 cm Satır aralığı: Tam Değer: 1nk, Yazı fontu: Times New Roman

Başlıklar: Makalenin ana başlığı 12 punto, kalın, ortalanmış, tüm kelimelerin ilk harfleri büyük ve en fazla 14 kelime olmalıdır. Birinci düzey başlıklar numaralandırılmış, 11 punto, kalın, tüm kelimelerin ilk harfleri büyük ve ortalanmış olmalıdır. İkinci düzey başlıklar numaralandırılmış 10 punto, kalın, tüm kelimelerin ilk harfleri büyük ve sola yaslı olarak yazılmalıdır.

Yazar adları: 10 punto, ortalanmış, yazar adı ve soyadının sadece ilk harfleri büyük harf olmak üzere verilmelidir. Yazar adresleri alt bilgi olarak 10 punto verilmeli sadece şu bilgileri içermelidir: Üniversite, fakülte, bölüm, il, ülke, mail (Üniversite dışında bir kurumsa üniversite, fakülte ve bölüm adı yerine kurum adının yazılması yeterlidir).

Özetler: 10 punto ve italik, iki yana yaslı şekilde yazılmalıdır. Özet 100-150 kelime aralığında yazılmalıdır. Makaleler Türkçe ve İngilizce özet içermelidir. Makalenin dili Türkçe ise “Özet”, İngilizce ise “Abstract” başa gelmelidir. Paragraf başı yapıp [$\frac{1}{2}$ girinti] 3-5 kelime arasında anahtar kelime yazılmalıdır. Türkçe başlık özet bölümünün üzerinde, İngilizce başlık ise Abstract bölümünün üzerinde yer almalıdır.

Makale metni: 11 punto olarak yazılmalı ve dosyalar Microsoft Word 2010 veya üzeri bir sürümde hazırlanmalı ve dosya biçimi .docx uzantılı olmalıdır. İlk paragrafta

girinti bırakmadan metninizi yazınız. İkinci ve diğer paragraflarda ise ½ girinti bırakınız.

Tablo isminde geçen kelimelerin ilk harfleri büyük sola yaslı ve italik olmalıdır. Tabloda dik çizgi kullanılmamalıdır. Tablo ismi tablo numarasının altında yer almalıdır. Tablo içeriğindeki yazılar 8 puntoya kadar düşürülebilir. Tabloyu açıklayan paragraf ½ girinti içerinden ve tablo ile 7,1nk aralığında olmalıdır.

Şeklin başlığı ortalanmış olarak (sadece ilk harf büyük olmalı) verilmelidir. Şekil numarası (italik) ve ismi şeklin altında verilmelidir. Şekli açıklayan paragraf ½ girinti içerinden ve tablo ile 7,1nk aralığında olmalıdır.

Makaleler, ekler dahil 35 sayfayı aşmamalıdır.

Kaynaklar APA 6 (American Psychological Association) standartlarına uygun ve aşağıdaki kurallar dikkate alınarak yazılmalıdır.

Kaynaklar APA 6 (American Psychological Association) standartlarına uygun olarak verilmelidir. Birden fazla yazarlı kaynaklarda son yazarın soyadından önce ‘&’ yazılmalıdır.

Makale içinde kullanılan kaynaklar “Yazar Soyadına Göre” dizini hazırlanarak, sayfanın sol kenar boşluğu hizasından başlayarak 9 punto, tek satır aralığı yazılır. İlk satırdan sonraki satırlarda ½ girinti bırakılır.

Metin içerisinde yazarı belli olmayan internet kaynaklarına atıf yapılırken, büyük harflerle URL-sıra numarası (.), yıl şeklinde yazılmalıdır. Örneğin: (URL 3, 2009), (URL 1 ve 2, 2005)

Kaynak göstermede bazı örnek kaynaklar aşağıda sunulmuştur;

Kaleli-Yılmaz, G. & Güven, B. (2014). Tasarlanan hizmet-içi eğitim kursunun teknoloji donanımlı ortamlarda öğretmene biçilen roller üzerindeki etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 144-169.

Tozlu, N. (2014). *Eğitimden felsefeye-1: Eğitim felsefesi, eğitim üzerine düşünceler ve insandan devlete eğitim*. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.

Kaynaklar Klasik Sistem (Dipnot) standartlarına uygun ve aşağıdaki kurallar dikkate alınarak yazılmalıdır.

Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimler Fakültesi *Dergisi*'ne gönderilen makaleler dipnot kullanılarak yazılmış olmalıdır. Dipnotlarda geçen kaynaklar, açık ve ayrıntılı künyeleriyle birlikte yazının sonunda Kaynakça kısmında verilir. Dipnot cümle bitiminde noktadan sonra verilmelidir.

Kaynak ilk kez geçtiğinde, künyesi dipnotta aşağıdaki şekilde verilir. Kitap başlığı *italic* olarak yazılır.

Dipnotta ikinci kez geçen kaynak için, araya başka kaynaklar girmişse, yazarın soyadından sonra “*age (adı geçen eser)*, *agm (adı geçen makale)*, *agt (adı geçen tez)*, *agb (adı geçen belge)*” gibi kısaltmalar kullanılır.